

רק עם מידות טובות צומחים לתפארה

כתוב בפסוק מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, ובתרגום יונתן בן עוזיאל 'כמה יאוון הינון בתי מדרשיכון במשכנא די שמש בהון יעקב אבוכון', שאל הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל כיצד נכנס כאן 'יעקב' ומה שייכותו לכאן והרי אינו מדבר על 'אהלי יעקב' אלא רק על ביהמ"ד ששם שימש יעקב אבינו, וענה שכל מה שזוכים להקים מקום תורה זה בזכות האבות הקדושים.

ואפשר להוסיף בזה הסבר נוסף, שכת' במשנה באבות (ה, יט) כל שיש בו ג' דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע, עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו, עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע, וכי יש מקום לדמיון בין בחור ישיבה לסטודנט באוניברסיטה, זה לומד גמ' וירא"ש וזה לומד לימודים שונים לחלוטין והשכלה - הסכלה, ולמה תלו את התלמידים לפי המדות ולא לפי מה שלומדים.

ורבי מאיר אמר והקדים ע"ז ביאר-צייט לאחר פטירת הסבא מסלבדקא בפני בני הישיבה - שלכאוי לכם - בני הישיבה - אין שייכות לסבא, אתם הרי לא הכרתם אותו ולא ראייתם אותו ומה שייכותכם אליו, אלא שכת' בחז"ל לא כך, כי כאשר דבקים במדותיו והולכים בדרכו נהיים תלמידיו, דהיינו, שאפשר להיות ביישיבה ולא להיות תלמידים שלו - אם לא הולכים בדרכו, ואפשר לא להיות ביישיבה ולהיות בדורות אח"כ ולהיות תלמיד שלו - אם דבקים בדרכו ובמדתיו.

וזה מה שחידשה המשנה, להיות תלמיד של אברהם אבינו ומאיךך של בלעם, זה יכול להיות שני בחורים שניהם נמצאים באותו ישיבה, לומדים את אותו הגמרא, את אותו הרשב"א, שניהם יושבים בספסל אחד ואפילו לומדים חברותא ביחד, והם ייחשבו בשתי ישיבות, אחד לומד אצל אברהם אבינו ואחד לומד אצל בלעם, כי הרבה שלו זה נקבע לפי שייכותו למדותיו של הרב.

ולכאורה מה נפק"מ כיון שלומדים אותו דבר, מה קובעים המדות בזה, ובפשטות ביאור דבריו הם כמו שמרה"י זיע"א שאל שאלה שאומות העולם באים בטענה להקב"ה ואומרים לו שלא העמיד להם נביא כמשה ואילו היה מעמיד להם מנהיג הם לא היו חוטאים, והקב"ה משיבם אני אתן לכם נביא - את בלעם, ושאל מרה"י שהר"ז בלעם הרשע ומה מועיל להם הרי עדיין יש בכחם לטעון שיתן להם נביא צדיק ולא רשע. ותירך ע"ז שהגר"א מבאר עה"פ יערוך כמטר לקחי תזל כטל אמרתי, שגשם הוא מצמיח מה שיש באדמה, אם יש שם זרעי פירות הוא מצמיח פירות, אם יש פרחים הוא מצמיח פרחים, ואם יש באדמה קוצים הוא יצמיח קוצים... תורה זה רוח אלוקים המצמיחה ומה שיש לאדם בלב זה מה שיצמח, האומות היו סוברים כמו שלדאבוננו יש היום הסבורים שאין שייכות בין מידות טובות לשכל, וכמו שנראה שישנם אנשים באוניברסיטאות ובבתי המשפט שהם מושחתים במדות והם נושאי משרות כפרופסורים ושופטים... אומר מרה"י, ולכן הם טענו לקב"ה נכון שאתה מעדיף את כלל ישראל כי מדותיהם טובות, גם אנחנו שלא מוכנים להשתנות (ולכן לא הסכימו לנעשה ונשמע), אם יהיה לנו אדם

חכם בר דעת אם השגות אלוקיות גבוהות ורמות, ילמדנו דעת גם אנו נעבוד לה' אלוקינו, וזוהי הטעות שלהם, כי חכמה אלוקית אינה כשאר החכמות, ואדרבא מי שאין לו מדות טובות, המדות הרעות צומחות וגדלות פי כמה, ולכן בלעם במקום להשתמש בהשגות הגבוהות להורות גויים בינה, הוא עוד פרץ גדרו של עולם, אחר שהם כבר היו גדורים בעריות לאחר המבול הוא השתמש בכוחו להרע ופרץ גדר זה. כי תורה ונבואה ודברים של קרבת אלוקים הם דברים המצמיחים את מה שיש בעולם, ולכן ג"כ אומות העולם קיבלו נביא כמו שבקשו, אלא שאם אין בהם מידות טובות בלבם והם לא מוכנים להשתנות לטוב לא תועיל תורת נביא לקרבם לעבודת ה', כי אדרבא הם בדרכם הרעה יצמחו בכל מקרה לרעה ולא לטוב, וירחקו ולא יקרבו.

הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל סיפר שפעם ר' ירוחם ממיר התווכח עם משכיל ושאלו המשכיל האם פתחת פעם את הספר של משכיל פלוני, א"ל לא, ושל משכיל אלמוני, אמר לו ג"כ לא, שאלו המשכיל א"כ מי אמר לרב שאנחנו טועים אולי אנחנו צודקים, אמר לו ר' ירוחם כאשר יש זרעים באדמה ומכסים אותם לא יודעים מה יש בפנים אך כאשר זה צומח ורואים הפירות יודעים מה היו הזרעים באדמה, המשיך ר' ירוחם ואמר לו אנחנו הוצאנו צמחים ואתם הוצאתם צמחים וכשרואים את הצמחים שלכם - המשכילים הקוצניים מבינים מה הספרים שלכם זרעו, ואילו האנשים שאנו הצמחנו מראים מה דרכנו דרך התורה הצמיחה. וכע"ז מספרים שבתקופת פטירתו של מרנא החפץ חיים שלטה אז ברחובות התיאוריה המטופשת של 'דרוויץ' שלטענתו האדם נוצר מהקוף... ואז בהספד על הח"ח אמר ר' ירוחם- ממציא השיטה - אכן יכל לטעות כי את האנשים שהוא ראה אפשר לחשוב שהם נולדו מהקוף, אך אם הוא היה רואה 'חפץ חיים' אחד הוא כבר לא היה חושב כך, 'חפץ חיים' לא יכול להוצר מקוף.

ויתכן לבאר עוד בדברי התרגום שהזכיר את יעקב אבינו, כיון שתורה זה עמודו של יעקב - אמת ליעקב, תורת אמת זה עמודו של יעקב. ויותר מזה יש כאן שייחודיות התורה זה האמת שבה, להצליח בתורה עם אמת לא ע"י הברקות ורעיונות למיניהם, בתורה אפשר להצליח רק עם סברא ישרה ואמיתית - זה דרכה של תורה.

מרן רה"י זיע"א בד"כ לא היה נותן הסכמות לחיבורים וקונטרסים של בחורים צעירים והסביר שפעמים רבות כאשר הבחור גדל הוא חוזר בו ומתחרט על הדברים שכתב... הוא כתב לפי הרגלו... ועוד הסביר שבהרבה מהמקרים זה מביא לקנאה - ולא דווקא לקנאת סופרים...

אך היה חיבור אחד שהוא נתן עליו ברכה היה זה חידו"ת של בחור מיישיבתנו שכתב עמ"ס סוטה והוא ביקש שאתן זאת למרה"י, ואז רה"י זיע"א כ"כ נהנה ואמר שהבחור הזה כותב טוב, הוא חותר להבין את ביאור הדברים בצורה אמיתית, ואז הוא אמר לי לכתוב לו דברי ברכה, הוא חיפש את האמת ולא דווקא את ההברקות... ואכן היום הוא אברך בן עליה מיוחד.

הבית מדרש שלנו בנוי על אמת. בית מדרש שנאמר עליו מה טובו זה בית מדרש שלומדים בו תורת אמת.

כך היה נראה לבאר את החילוק בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידי בלעם הרשע, שבשניהם התו' מצמיחה בזה התורה אמת מצמיחה אדם השלם ובתלמידי בלעם התורה מצמיחה פירות באושים... אמנם כשדברתי עם מורנו הגרב"ד דיסקין שליט"א הוא ביאר לי פשט נפלא בדברים, הרבינו יונה (ג, יז) כותב ע"ד המשנה שדרך ארץ קדמה לתורה שאינה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות. עכ"ל. דהיינו שלא רק שאצל מי שאינו בעל מידות טובות התורה מצמיחה אותו לדרכים קלוקלות, אלא שאצל מי שאינו בעל מידות אין אצלו תורה כלל! זה לא רק שיצמח ממנו אדם אחר אלא שגם תורתו היא תורה אחרת!

וידוע שהמשגיח הגאון רבי יחזקאל לוונשטיין זצ"ל שאל פעם בחור למה רה"י הגר"ש רוזובסקי זצ"ל כ"כ הצליח, וענה לו בחור שזה בגלל שהוא בעל כשרון גדול ויש לו שפה ברורה והוא יודע איך להסביר ולבאר את הדברים, אמר לו ר' יחזקאל לא זה הסיבה, אלא בגלל שהוא בעל מידות טובות במיוחד. ולכן שוכנת אצלו התורה והתוצאה היא שהוא מבין ומסביר את הדברי תורה בצורה מעולה כ"כ.

והוסיף מורנו הגרב"ד שליט"א בשם אביו הגאון רבי יוסף זצ"ל שכת' בפרשה הקודמת זאת התורה אדם כי ימות באהל ואחז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו באהלה של תורה, וביאר החזו"א שהביאור בזה הוא לשבור את ה'עצמו' לשבור את המידות הרעות ולהלחם עם הטבע באדם, ומסיים החזו"א ואמנם מיתה זו תחייה בעליה. ושאל ר' יוסף שהנה יש מ"ח קניני תורה ומדוע לא נאמר שם גם קנין זה. הרי נאמר כאן שבשביל שהתורה תתקיים אצל האדם יש דבר שמחויב שיעשה - 'אלא' במי שממית עצמו ובלי זה אינה יכולה להתקיים. ותירץ שהנה בשו"ע יש דיני קנינים משיכה, הגבחה חזקה וכו' ובכל קנין יש דינים כיצד עושים זאת ולא מצאנו שיהיה כתוב בכל קנין תנאי שצריך ג"כ שיהיה בר דעת, אלא שזה דבר פשוט וברור ששוטה לא קונה משום שאינו ב'תורת' - הוא בכלל לא שייך לענין, ולכן אין צורך להזכיר דבר זה, אמר הגר"י כך זה גם בתורה וכדברי הרבינו יונה וביאור החזו"א, אדם שהוא לא ממית עצמו עליה - **אדם שמקיים את העצמו והוא מלא במידות רעות הוא כלל לא בפרשה, הוא מופקע מן התורה** וכמש"כ הרי"י "אין התורה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות" ורק כאשר האדם הוא כבר בעל מידות טובות והוא שייך בתורה אז הוא יכול לקנות את התורה במ"ח קניניה.

וכע"ז אמר הגאון ר' אליהו לאפיאן זצ"ל בשם השערי קדושה למהר"י שביאר מדוע לא כתוב בתורה את הצורך במידות טובות. כי התורה מדברת לאדם, והאדם זה לא גופו רק רוחו ונפשו שהמדות הם - המה חלק מהם שאליהם מדברת התורה.

שעת המבחן והזמן לקנות מידות טובות זה בישיבה

ומורנו הגרב"ד הוסיף עוד שימדות' מתחיל עוד קודם הישיבה אך גם בישיבה זה מקום שבו האדם נמדד במידות וגדל ומתעלה במידות. שהרי בישיבה יש עליה בכל זמן ובהרבה דברים בתורה, במוסר, ובירא"ש. וגם במידות. ושמעתי פעם מהגאון רבי דן סגל שליט"א שאמר ע"ד הגמ' מגיד לאדם מה שיחו - אפי' שיחה קלה שבין איש לאשתו, שהאדם בחייו הוא עם תחפושת, הוא לא מדבר כמו מה שהוא באמת והוא לא מתנהג כמו מי שהוא באמת, הוא מתנהג כפי סביבתו ורק בביתו שם הוא נמדד - ב'שיחה קלה' זה המבחן לאדם מי הוא באמת... וזה אחד המעלות של בחור בישיבה, בבית יש לו אב ואם שהוא מחויב להתנהג בצורה הראויה, אבל כאשר הוא בישיבה הוא לא מחויב לסביבה - הוא לא סמוך להוריו וגם עדין אין לו אשה ושם הוא נמדד ע"פ מעשיו. וזה המבחן לכל מעשיו האם הוא עושה זאת כי זה הוא או בגלל שזו היא התחפושת שלו...

קיבלתי מכתב מאברך בישיבה שבו הוא מספר שבביהכ"נ מול ביתי יש שם אדם צדיק שמביא לשם פעמים רבות לחם וכדו' למעונינים, ומספר אותו

אברך שבאחד הימים ביקש ממנו מאן דהו שיביא לו לחם משם והסביר שאין לו פת לחם בבית והוא מתבייש לבוא לשם לקחת והוא הוסיף ואמר לו שבהיותו בחור בישיבה הוא היה מזלזל באוכל של הישיבה וכעת שילמו לו - הוא רעב לפת לחם...

כעת זה הנסיון והמבחן איך בחור מתנהג באוכל של הישיבה ובממון של הישיבה וכן בכל מידותיו כיצד הוא מתנהג בלי 'מישהו על הראש'...

הייתה לי דודה 'הרבנית חנה' [אשת הגאון הרב שימונוביץ זצ"ל] שהיא היתה לי שם דברי' בישיבת כפר חסידים, היא היתה ג"כ מסתובבת בבית הגר"א לאפיאן זצ"ל והיא היתה מחנכת פעמים רבות את הבחורים בישיבה... והיא היתה מקפידה על הבחורים שחדרם יהיה מסודר, וכן היא הקפידה שאחרי האוכל יניחו את הצלחת בצורה מסודרת, והיא אמרה פעם 'אני מרחמת על הנשים שלהם, אם הם לא ילמדו כאן הם יסבלו מהם ומי יודע להיכן זה יתגלגל, בישיבה יש את האפשרות ללמוד להיות מסייע בעול עם חבריו ולהיות בעלי דרך ארץ.

ולעומת זאת כבודה לכל בן תורה היה לאין שיעור, גם כשבכל המקומות כבר אכלו בצלחות 'חד פעמיות' היא סרבה להשתמש, עם כל הטרחה למאות בחורי הישיבה כי אי"ז כבודו של 'בן תורה'. וכידוע שאחד הבחורים שבא מישיבה אחרת שלא ע"מ להשאר וראה הנהגה זו נשאר ונהיה בן עליה. וכמו"כ היא לא הסכימה גם ברום שנותיה כצ' שנים לקבל מנה לפי ילד קטן כי הוא הרי ילמד תורה. וממילא נבין שמרום מעלת הבן תורה, היא הבינה שאצלו צריך להיות שלימות גם במדות ומחשבה על השני.

ובאותו ענין - פעם היא סיפרה שארע שהגאון ר' אליהו לאפיאן ישב לאכול בביתו והחלון של החדר היה פתוח והיא אמרה לר' אליהו שאולי כדאי לסגור את החלון כי אי"ז מכובד שיעברו שם בחורים ויראו אותו אוכל. אמר לה ר' אליהו רבעצין, וכי בחור יעבור ליד הבית של השני ויסתכל בפנים לראות מה הוא עושה, זה יכול להיות כזה דבר!! לחשוד כך בבחורים!!

דבר נוסף השייך לפרשתנו, כת' בפרשה וירא את הקיני ודרשו חז"ל שלא זכר את ההכרת הטוב, סיפר לי בני שפעם הוא היה אצל הגאון רבי שלום שברון זצ"ל והוא אמר לו 'אוי מה שאני קבלתי מהדודה שלך'... והוא הלך ושאל את הרבנית חנה במה מדובר והיא סיפרה לו שהיו שלשה תלמידים גדולי תורה ויראה שהיו מגיעים לר' אליהו לשמוע לקחו והם ג"כ הוציאו את ספרו 'לב אליהו' היו אלו הגה"צ ר' שלום שברון ר' ליב פרידמן ור' הירש פאלי זצ"ל והדרך לכפר חסידים היתה לוקחת זמן רב והם גם היו שוהים שם - ולכן הם היו אוכלים שם. את האוכל היתה מביאה הרבנית חנה ובאחת הפעמים הם אכלו ואח"כ למדו עם ר' אליהו ובינתיים הרבנית כבר הלכה לביתה וכשהם סיימו ללמוד הם קמו והחלו לצאת לדרכם, איך שהם התחילו ללכת ר' אליהו רץ לדלת וקרא להם שיבואו בחזרה, הם התקרבו והוא אמר להם הייתם רעבים מקודם וכעת אתם שבעים, יש מישהו שטרח להכין את האוכל הזה ואיך אתם יכולים שלא להודות לה ע"ז, תלכו כעת לביתה להודות לה... **אדם נתבע לשלמות במדות.**

א"א להצליח בלימוד בלי מידות טובות, הישיבה זוכה להשתבח בתואר 'תלמידי של מרן ראש הישיבה' ואנו יודעים שזו היתה בקשתו שהישיבה תהיה נכרת מלבד בתורה וביראת שמים גם במידות טובות כי זה הדרך לתורה. תורה עם דרך ארץ, ורק ההולכים בדרכיו אלו הם המה הראויים לשאת את תואר הכבוד - תלמידי.

מי שחושב על טובת הזולת - זוכה

בפרשה שלנו ישנם שני קצוות, פנחס ולהבדיל בלעם, פתח בבלעם וסיים בפנחס, פנחס חשב על הכל מלבד על עצמו הוא הפקיר את עצמו למען כלל ישראל ובזכותו 'ותעצר המגיפה'. ומאיך בלעם הוא ההיפך הגמור,, הוא לא חשב על דבר מלבד על עצמו. הוא השתמש בפסגה - יודע דעת עליון בשביל לקלל אומה שלמה חפה מפשע שלא עשתה לו מאומה, וכל זה בשביל כסף וכבוד, כי מה שמענין אותו זה רק הוא עצמו.

ובסופו של דבר פנחס שהפקיר עצמו זכה בכהונת עולם לו ולזרעו ובלעם נטרד מן העולם ואף מן העוה"ב (וכמבואר בגמ' בסנהדרין), ולכן ג"כ פנחס הוא זה שהרג את בלעם - הוא שם את הציץ וגרם שיפול לארץ וימות. - כי דוקא פנחס הוא זה שראוי להמית את בלעם ושיטתו, ולהשריש מדות טובות לחשוב על השני ולא על עצמי.

חז"ל אומרים כיון שבאו בנות צלפחד אמר משה הגיע הזמן שאבקש שהילדים שלי יירשו אותי א"ל הקב"ה לא כך אמרת נוצר תאנה יאכל פריה יהושע ששירת אותך וסידר את ספסלי ביהמ"ד הוא יירש אותך.

הרביה ר' מאיר זצ"ל היה אומר כתוב בילקוט (משלי פרק כא רמז תתקנ"ט) על הפסוק וכסיל אדם יבלענו, זהו יהושע שהיו הבריות קוראים אותו כסיל, והסביר ר' מאיר שהיו קוראים לו בזלזול א-שמשלי - שמש... הרי אפשר ללמוד גם אם הספסלים בביהמ"ד לא מסודרים... זה לא תפקיד שלך לסדר זה עושה השמש, איך זה מתאים לך, אבל יהושע לא שת לבו לדברי הזלזול והוא חשב על הכבוד שמים וע"ז שבבימ"ד מסודר אפשר ללמוד טוב יותר והוא טרח וסידר את הספסלים והוא זכה להיות הממשיך של משה רבינו - משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, וזה הנוצר תאנה יאכל פריה.

הרבה פעמים בחור חושב לעצמו זה יותר טוב לי או זה יותר טוב אבל טובת ביהמ"ד היא אחרת וצריך לזכור את פנחס, שבשביל לזכות צריך לא לחשוב על טובת עצמו אלא על טובת הכלל וכך זוכים גם להנחילה לדורות יבואו.

מי שמתכופף לצורך האחרים מתקיים

חז"ל אומרים (סנהדרין קה, ב - קו, א) נאמנים פעמי אהב ונעותרות נשיקות שונא, (משלי כז, ו), טובה קללה שקילל אחיה השילוני את ישראל יותר מברכה שברכס בלעם הרשע, אחיה השילוני קילל את ישראל בקנה שנאמר (מלכים א- יד, טו) והכה ה' את ישראל כאשר ינוד הקנה במים וגוי מה קנה זה עומד במקום מים וגיעזו מחליף ורשיו מרובים ואפילו כל רוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו אלא הוא הולך ובא עמחו, כיון שדוממו הרוחות עמד הקנה במקומו. אבל בלעם הרשע ברכן בארו, מה ארו זה אינו עומד במקום מים ורשיו מועטין ואין גזעו מחליף אפילו כל רוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו כיון שנשבה בו רוח דרומית מיד עוקרתו והופכתו על פניו. ע"כ.

אמר ע"ז הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל בשם הסבא מסלבדוקא כאשר יתנו לנו להשוות ארו מול קנה ודאי שנתרשם יותר מהארו, כזה גדול רחב חזק - מרשים... אומרים חז"ל טובה הקללה שקיללו את ישראל והשווים לקנה מברכות שברכו את ישראל והשווים לארו, כי בארו יש קללה גדולה, אמנם יש בו הרבה מעלות אך יש בו חסרון גדול - הוא לא יודע להתכופף, הוא חזק ומול כל הרוחות הוא עומד בלי התנדנד, אבל רוח דרומית הופכת אותו על פניו. ומשא"כ הקנה מתכופף ולאחר שהרוח

פוסקת הוא שב לקדמותו למקומו. וכך זה ג"כ אצל בני אדם, **האנשים החזקים שלא יודעים להתכופף בסוף מגיעה רוח דרומית והופכתם**, ולכ"א יש את הרוח הדרומית שלו... אבל הבעלי מידות טובות שיודעים להתכופף בפני האחרים הם אלו שנשארים קיימים.

בחז"ל כת' זקנים שבאותו הדור היו אומרים אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה. ידוע המשל שמביא ר' איצ'ל על אותו יהודי עשיר שחיפש משרת שיקח אותו וישמשו בדרכו ליריד וזה עבודה לאורך זמן ובמאמץ גדול ואנשים לא הסכימו על אף השכר ההגון שהעשיר נתן ע"ז, היה אחד שכן הסכים וכולם נדו לו בראשם... וכשהוא הגיע ליריד הבעה"ב העשיר סייע לו ג"כ לקנות ביריד ולמדו כיצד להשקיע והוא חזר מהיריד עשיר, ואז כל אלו שנדו לו ביציאתו החלו למרוט את שער ראשם... הם הרגישו את ההפסד שגם הם יכלו להיות עשירים כעת... כבר הציעו להם את המשרה הזאת והם אבדו אותה בידים. וכך אמרו בנובהרדוק שזה מה שהזקנים הרגישו, אוי לה לאותה בושה מה שאני לא

הגעתי למעלת יהושע זה בגלל שהתביישתי להיות שמש ובגלל בושה זאת הפסדתי להיות הממשיך, אוי לה לאותה כלימה אם הייתי חושב על הביהמ"ד ולא הייתי חושב על עצמי כעת העצמי שלי היה אחרת... הייתי כעת מנהיג, הייתי כעת יכול להרוויח כמו שיהושע הרוויח - אם רק לא הייתי חושב על עצמי.

הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א אמר פעם שכת' בחז"ל עני ורש נפגשו (משלי כב) ודרשו חז"ל שזה הולך על תורה שבא עני בתורה לעשיר בתורה ואומר לו למדני ואומר לו העשיר מה אלמד אותך נגעים ואהלות, לך ללמוד אצל אנשים שכמותך, ואז הקב"ה עושה את העשיר בתורה לעני בתורה ואת העני לעשיר - הקב"ה הופך הכל, ביאר מרן הגרבי"ד שבפשוט מבינים שזה עונש שהיה על העשיר ללמדו וכיון שהוא לא למדו הוא נענש והפסיד את תורתו, אבל אינו כן, אלא שפשוט כל מה שיש לעשיר תורה זה בשביל ללמד את העני וכיון שהוא לא מלמדו א"כ תורה למה לו, אני יתן את זה ישר לעני שלצורך ללמדו קבלת את החכמה. וכמו שר' איצ'ל וולאוז'ינר מביא בשם הגר"ח 'והנה האדם לא נברא אלא להיטיב לאחרני' ואם האדם לא עושה תפקידו להיטיב לאחרני לוקחים לו את הכלים...

האומללות הכי גדולה זה לא לדעת את האומללות

וחבל שאנחנו לא יודעים מה החשיבות של מידות וכמה מפסידים מהעדרם. בדף היומי השבוע (שבת קטז) כת' למה יש בתחילת וסוף פרשת ויהי בנסוע הארון נז"ס הפוכים כדי ליתן רווח בין פורענות לפורענות, הפורענות השניה זה פרשת המתאוננים והפורענות הראשונה נחלקו הראשונים מה היא, רש"י אומר שחשבו על חסרון הבשר והתחילו לשאול, והרמב"ן וכ"כ התוס' שהפורענות הראשונה זה שהם היו כתינוק הבורח מבית הספר, ומוסיף הרמב"ן שהם חששו שיתנו להם עוד מצוות ולכן הם ברחו, והרמב"ן מעיר שהיה צריך לכתוב בין חטא לחטא ולא בין פורענות לפורענות.

ומרן רה"י זיע"א מסביר זאת שהגר"ח מוולאוז'ין אומר במשל שאם יש שני חולים וכגון אחד מחוסר הכרה ואינו מרגיש את הכאבים והשני אינו מחוסר הכרה ומרגיש את הכאבים מי שיותר סובל זה החולה שאינו מחוסר הכרה אך האומלל זה מי שמחוסר הכרה כי מצבו יותר חמור, **כשלא מרגישים את ההפסד לפעמים זה בגלל גודל החסר והנזק**.

והוסיף מרה"י אם באים שני בני"א להציע עסקה האחד מציע אבנים טובות ומרגליות במחיר זול והשני מציע אבנים שאינם טובות באמת והם רק נראים טוב במחיר יקר, ובאו שני המוכרים, והקונה התפתה והשקיע מיטב כספו בסחורה שנראית יקרה ולמעשה היתה מזויפת ובכך הפסיד את כל כספו, הרי פשוט שלא נאמר על זה שהפסיד את כספו שכאן התחילה הפורענות כי עוד לפני שהסחורה נהיתה שלו הוא כבר חולה כבד - מחוסר הכרה מחוסר ידיעתו והבנתו להבין מה הם האבנים הטובות - הוא ברח בידים מהעושר וזה מסכנותו. אמר מרה"י זיע"א הפורענות לא התחילה בעונש אלא ביוסעו מהר ה". וכמו שהאור החיים הקד' אומר בפרשתנו עה"פ לא ראה עמל בישראל (כג, כא) "שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה אינם מרגישים שיש להם עמל... אלא אדרבה כאדם המרוויח וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה". וזה הפורענות הגדולה זה ההפסד הגדול שישראל הפסידו, הנזק שלהם הוא שהם ברחו מהר סיני כדי לא לקבל עוד מצוות שזה דבר כ"כ טוב ונחמד - וכדברי האוה"ח כאדם המשתעשע בשעשועים, זה הפורענות, זה ההפסד הגדול- שאתה לא יודע להבחין בין אבנים ליהלומים. ואפי' אם עדין אתה לא מרגיש את הכאב האומללות היא גדולה שבעתים, איבדת הון.

[וכדוגמא לאדם שברוב חשקו בתורה הוא משתעשע בה אפשר לראות בימים אלו את מרן שה"ת שליט"א שכעת אין קבלת קהל, ואעפ"כ על אף תשישותו וחלישותו הוא לומד שעות ע"ג שעות בלא הפרעה ובלא הפסקה, זה דוגמא לצדיקים שכל עסקם בתורה וכבר אינם מרגישים שיש להם עמל מרוב חשקם.]

לומדי התורה הם הנהנים בעוה"ז

ובזה נבין עוד פשר דבר כאשר המשנה מסיימת באבות (שם) מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע - תלמידו של אברהם אבינו **אוכלין בעוה"ז** ונוחלים העוה"ב שנא' וכו' אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנום ויורדין לבאר שחת, - דהיינו שבהשקפה מלמעלה יכלנו לסבור שתלמידי אאע"ה תלמידי הביהמ"ד הם נוחלי עוה"ב אבל העוה"ז נמצא שם, וזה שסיימה המשנה לאפוקי מטעות זו תלמידיו של אאע"ה 'אוכלין בעוה"ז ונוחלין הועה"ב', הנפק"מ בעוה"ז זה נמצא בביהמ"ד תלמידי א"א משתעשעים כבר בעוה"ז.

אבל לזה צריך מדות טובות, שהרי כ"כ הרבינו יונה שלא תשכון התורה לעולם בגוף שאינו בעל מדות טובות, ולמדנו שמדות זה לא רק מדין לימוד ה'מוסר', כי אם מדין תלמוד תורה, שבלי זה לא תשכון בו.

ובכך מובנים וערבים דברי האוה"ח, אבל הזוכה לנעימות התורה - תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה טובה ומופלאה, ואצ"ל שאין לתבוע שכר עליה (אוה"ח דברים יב, כו).

לא נהיה כסוס כפרד אין הבין, כאותו מחוסר הכרה שאינו מרגיש כלום ולא יודע להבין בין טוב לרע, כי באושרינו וברוממותינו הדבר מדבר - בעוה"ז ולנצח.

וכבר ספרנו שמרן האדמו"ר בעל 'האמרי חיים' מויוזניץ אמר פ"א למרן הרב שך בביאור הגמ' אם פגע בך מנוול זה משכהו לביהמ"ד אם אבן הוא נמוח וכו' ושאלו הרי צריך לזרוק אותו מביהמ"ד שלא יבוא להחטיא, אבל... משכהו? עוד להביאו בידים?...

וא"ל, היצה"ר אומר לאדם תראה נכון עוה"ב זה בשיבה - בתו"מ אבל עוה"ז זה אצלי - לי יש את כל ההנאות שבעולם, וע"ז... משכהו לביהמ"ד תאמר לו בוא תראה איזה עוה"ז יש שם, איזה עונג ושמחה שלא תמצא בשום מקום יש בביהמ"ד, כי רק כאן פקודי ה' ישרים משמחי לב ומתוקים מדבש ונופת צופים, וקלס"י מרן הרב שך זיע"א, ובאותו יום חזר על זה כ"פ.

הכל מאתו יתברך

אנו חיים עם הבנה בטעות. יהושע הישמי' זכה, ובחז"ל כתוב ג"כ שרחב הזונה שהיתה בשפל המדרגה זכתה להיות אמה של מלכות ולהעמיד נביאים ונביאות. אנחנו צריכים לחזק הבנה זו הנכונה שהצלחות זה ענין של סייעתא דשמיא ולא הכשרון קובע, וה' משפיל גאים ומגביה שפלים, ומי שמשקיע הקב"ה מרוממו. ועל האדם לחזק בלבו יתד נאמן בל תמוט ולהשריש בתוכו הבנה זו. וכמו שרואים ג"כ בספורנו בפרשתנו שכותב עה"פ ויפתח ה' את פי האתון שזה כמו ה' שפתי תפתח, בתפיסת העולם נראה שכאשר האתון מדברת זהו כח דיבור מיוחד כי היא לא יודעת לדבר ומשא"כ אדם זה דבר פשוט שהוא מדבר, והספורנו בא ומאיר את עיינינו, שכאשר האתון מדברת זה כמו שהאדם מדבר, הכל זה אותו כח

דיבור מאת ה', שהקב"ה בכוחו נותן לנו את האפשרות המיוחדת לדבר בכל עת ובכל זמן. הכל זה מאת ה' ולפי רצונו.

וכעין שר' ירוחם סיפר שיהודי אמר לו שבאמריקה לא יהיה שואה כי זה מדינה משכילה ומפותחת, אמר לו ר' ירוחם שזה לא נכון כי גם גרמניה היתה נחשבת למדינה נימוסית עם השכלה גבוהה, אבל כת' בתהילים לגבי פרעה הפך לבס לשנוא עמו להתנכל בעבדיו, אם הקב"ה מחליט הוא מביא צורר ברגע אחד והוא מחריב הכל. ומאידך גם אחרי שפרעה ומצרים שנאו את ישראל כשהקב"ה קבע הכל השתנה וכמו שכת' בפסוק ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים וישאלום וכו' זאת ההסתכלות האמיתית, יהודי חי עם אמונה שהכל מאת ה' וכל מה שמוטל עליו זה לעשות את רצון ה' וציוויו ולהשתמש באפשרויות שניתנו לו לזכות.

וכדי לזכות לתורה חז"ל הורונו שיש את מ"ח הקנינים וכמו שמרה"י זיע"א אמר שרובם זה בין אדם לחבירו - מידות טובות.

כעת בידנו לפעול - אין פרגוד ננעל

וכעת בתקופה זו שהיא תקופת נסיון וקושי זה הזמן לזכות, וידוע בשם הספרים שבעקבתא דמשיחא כביכול הקב"ה ימשוך חבל דק בכל העולם וכולם יתפסו בו והקב"ה ינער את החבל בחוזקה ומי שימשיך להאחז בו בכל כוחו הוא ינצל, וברור שתקופה זו היא אחד הניעורים של החבל ויש לדאבוננו שנפלים... וזה הבחינה שאף אחד לא יודע אם היא האחרונה או עכ"פ מהאחרונות אבל ודאי שאנו קרובים לסוף וכאן זה הנסיון. ובתקופה זו לרבים יש קשיים הן בעצם הלימוד עם מגבלות מסכות וכדו' והן מצד הגשמיות - פרנסה וכדו'. והיה פעם שבכולל פוניבז' לא חלקו משכורות לאברכים ושלחו אותי למרה"י. אמר לי מרן זיע"א (שהוא היה ראש הכולל) תפקידנו אכן לדאוג לכם לכסף וכעת לא הצלחנו אבל לפחות תנצלו את ההזדמנות שנפלה בחלקכם אתם נמצאים כעת במצב של לימוד תורה מתוך הדחק שאמרו ע"ז חז"ל שאין פרגוד ננעל בפניו, אתם כעת במדרגת הכי גבוהות שיש אל תפסידו אותם.

וגם בזמן זה, א"א לדעת מתי ואם הנגיף הזה יעלם רח"ל, מקווים אבל בנתיים אין, אבל אנחנו יודעים שהכל ביד ה' ובינתיים יש לנו הזדמנות מיוחדת 'אין הפרגוד ננעל בפניו' כעת אפשר לבקש ולהתחנן אפשר כעת להתפלל שהנגיף הזה יעלם במהרה, ה' נתן וה' לקח זה גם לטובה - הקב"ה הביא את הנגיף והוא יכול ג"כ לקחתו ברגע, הרי הקב"ה הקדים רפואה למכה שיהיה תורה מתוך הדחק, וכך כשנתפלל אין הפרגוד ננעל ונוכל לבקש ויסר מעלינו רק את המוות הזה, אפשר להתפלל כעת גם על הצלחה בלימוד היום שומעים את התפילות שלנו וככל שנתאמץ ונמסור נפש יותר למען לימוד התורה, התוה"ק תראה שאנו אוהבים אותה והיא ג"כ 'תמסור נפשי למעננו.

ויתן הקב"ה שנזכה לראות את הסייעתא דשמיא והנגיף יעלם ונחזור ללמוד ברווח וכמו שאחז"ל כל הלומד תורה מתוך הדחק סופו ללמוד מתוך הרווחה ונזכה שיהיה זה סוף וקץ לגלותנו ויהיה זה תחילת הגאולה השלמה בב"א.

לע"נ

הרב ר' שלמה בהג"ר חזקיהו יוסף מישקובסקי

גלב"ע י"ג תמוז תשמ"ט

תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

לע"נ

עובדיה בן לולו אציל ע"ה

גלב"ע ז' תמוז

ולע"נ עליזה אליזבת בת לולו ע"ה

גלב"ע ו' תמוז

תנצב"ה

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגיליון במייל: 4166058@gmail.com